

Jan Decyk

"Die Eucharistie und ihre Wirkungen im Spiegel der Euchologie des Missale Romanum", Winfried Haunerland, Münster 1989 : [recenzja]

Collectanea Theologica 62/4, 190-191

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Winfried HAUNERLAND, *Die Eucharistie und ihre Wirkungen im Spiegel der Euchologie des Missale Romanum*, Münster 1989, s. 442.

Papież Paweł VI w encyklice *Mysterium Fidei* (1965) zwraca szczególną uwagę na Eucharystię. Podkreśla tam, że Chrystus jest w kapłanie, w zgromadzonym ludzie, w słowie Bożym, w różnych czynnościach liturgicznych oraz dziełach miłosierdzia. Przy omawianiu obecności Chrystusa w samej Eucharystii mówi o tym jej rodzaju, który nazywa rzeczywistością, nie dlatego, iż inne nie mają takiego charakteru, ale z racji substancjalnej.

Eucharystia zawsze otaczana była w Kościele szczególną czcią i cieszyła się wyjątkowym zainteresowaniem. Stanowi ona bowiem centrum całego życia Kościoła i liturgii. Celebracja mszalna, mimo iż zawiera proklamację słowa w istocie różną od Eucharystii, nosi nazwę „liturgia eucharystyczna” (pierwotnie — „łamanie chleba”). Nic więc dziwnego, że jej treści Kościół poświęca wiele uwagi w swej literaturze teologiczno-pastoralnej. Widać to wyraźnie zwłaszcza dziś. W centrum zainteresowań piśmiennictwa liturgicznego jest *Mszal Rzymski* Pawła VI.

Liturgia odnowiona po Soborze Watykańskim II ukazuje nowe bogactwo eucharystycznych treści. Efektem Vaticanum II jest na przykład pełniejszy zestaw czytań biblijnych i nowych modlitw eucharystycznych; powstała nowa euchologia.

Euchologicznym treściami liturgii eucharystycznej poświęcona jest książka *Eucharystia i jej skuteczne działanie w świetle euchologii Mszału Rzymskiego* [tłumaczenie własne] wydana przez opactwo Herwegen — Instytutu der Abtei Maria Laach.

W swojej pracy autor podkreśla celowość reformy liturgicznej, aktualnie dokonywanej. W reformatorycznych poczynaniach Kościoła Eucharystia zajmuje nadal poczesne miejsce. Ona bowiem jest niejako liturgicznym świętem, z którym łączy się i z której czerpie owoce największa liczba chrześcijan. Autor widzi celowość zajęcia się tym „świętem”, gdyż nie do wszystkich bogactw zawartych w nim treści już dotarliśmy.

Przy upowszechnianiu reform liturgicznych należy dążyć tak do odnowienia osobistej pobożności konkretnych wspólnot, jak i do nadania właściwej rangi eucharystycznym treściom tego zagadnienia. Autor podkreśla ścisły związek teologii eucharystycznej z teologią dogmatyczną. Refleksje na temat Eucharystii muszą mieć swą podbudowę dogmatyczną. Przy świętowaniu Eucharystii konieczny jest pełny udział wszystkich, tak kapłanów, jak i wiernych świeckich. Mówi o zaangażowaniu także tych, których udział w liturgii — jak się wydaje — do tej pory był bierny.

Zadaniem omawianego studium liturgicznego jest ukazanie związku między życiem i liturgią i przyczynienie się do właściwego kształtowania się życia chrześcijańskiego na podstawie Eucharystii, zwłaszcza poprzez uczestnictwo w liturgii. Podstawę rozważań autora stanowi zawsze teologiczna zawartość tekstów *Mszału*. Trzeba tu jednak dodać, że gros uwagi autora zwrócone jest ku euchologii. Punktem wyjścia dla jego rozważań jest pytanie o działanie Eucharystii w świetle tekstów euchologicznych. Zwraca uwagę na wyjaśnianie podstawowych pytań istotnych dla rozumienia Eucharystii sprawowanej przez rozmodlony Kościół. Liturgiczna praca reformacyjna — zdaniem autora — nie jest jednak celem samym w sobie, lecz służy żywemu wyznaniu wiary.

Całość pracy autor dzieli na cztery rozdziały. Pierwszy z nich ma charakter dogmatyczny. Autor rozważa teologiczne umiejscowienie liturgii dziś. Przedstawia też liturgię w świetle wiary i innych treści teologicznych.

Rozdział drugi ukazuje zasady euchologicznej teologii eucharystycznej. Omawia tu metodologiczne i terminologiczne pytania, które dotyczą Eucharystii w jej dynamicznym wymiarze. Podkreśla przy tym empiryczny element Eucharystii (składanie darów), a jednocześnie transcendentną stronę

liturgicznego wydarzenia. Autor mówi o Eucharystii w wymiarze paschalnym, o Eucharystii jako sakramencie ofiary, będącym ofiarą chwały, pojednania i prośby. W wymiarze pastoralnym Eucharystia przedstawiona jest jako celebracja pamięci Chrystusowych wydarzeń i zapowiedź nowej rzeczywistości człowieka.

Trzeci rozdział przedstawia Eucharystię w jej działaniu, ukazując moc Eucharystii, która daje łaskę. Autor omawia soteriologiczne i chrystocentryczne aspekty Eucharystii oraz osobiste zaangażowanie człowieka i jego duchowe przekształcenie przez Eucharystię. I stąd Eucharystia ma moc przebaczenia grzechów i leczenia z nich. Autor kreśli też aspekty socjalno-eklezjologiczne, omawiając wzajemne związki Eucharystii i jedności Kościoła, Eucharystii i miłości. Niniejszy rozdział rysuje też wymiar eschatologicznego ludzkiego istnienia, spoglądając przez pryzmat Eucharystii na życie wieczne i radość eschatologiczną.

W rozdziale czwartym autor omawia Eucharystię jako źródło i szczyt życia chrześcijańskiego. W świetle analizy poprzednich rozdziałów autor ukazuje centralny charakter Eucharystii w chrześcijańskiej egzystencji. Personalny charakter wszelkiej działalności eucharystycznej widoczny jest w uświęceniu człowieka i kulcie składanym Bogu.

Prezentowana praca Winfrieda Haunera jest bardzo cenna dla poszerzenia wiedzy tak z teologii liturgii, jak i z liturgii pastoralnej. Ugruntowuje w Kościele to, co zostało uczynione w reformie liturgicznej, w której poczesne miejsce zajmuje *Mszał Rzymski* Pawła VI. Jednocześnie omawiana pozycja na nowo pomaga kapłanom i wiernym świeckim zrozumieć nowe spojrzenie na liturgię, pełniejsze i owocniejsze jej świętowanie i wprowadzanie w życie. To studium teologiczno-pastoralne w związku sposób wyczerpuje przedmiot eucharystycznych zawartych w *Mszale* Pawła VI i zachęca do nowych badań w tym zakresie.

ks. Jan Decyk, Warszawa

Ks. Stanisław OLEJNIK, *Dar-Wezwanie-Odpowiedź. Teologia moralna, t. 5 Służba Bogu i otwarcie się na świat* oraz t. 6 *Życie osobiste i współżycie międzyludzkie*, ATK, Warszawa 1991.

Od czasu Soboru Watykańskiego II, który jasno określił kierunek poszukiwań nad udoskonalaniem teologii moralnej (OT, 16) odnotować należy liczne prace na temat odnowy tej dyscypliny teologicznej, i to z wyraźną propozycją modelową. Lista postulatów w szeroko pojętej dyskusji nad poszukiwaniem tożsamości teologii moralnej, nad określeniem jej specyficznych zadań, jej własnego obszaru badań oraz metody jest bardzo długa i bogata. Dyskusje te ujawniają bezsprzecznie, że seria rzetelnych prób nowego opracowania teologii moralnej, ujmujących tę dyscyplinę aretologicznie, nomologicznie czy aksjologicznie, wykazuje zarówno swoiste zalety, jak i niedociągnięcia.

W postulatach i dyrektywach soborowych można upatrywać oficjalne autoryzowanie takich orientacji reformistycznych, które w swych programach wyraźnie deklarowały: 1) Pismo Święte — jako *principium cognoscendi*, 2) życie w Chrystusie — jako *principium essendi*, 3) świadectwo miłości (owoc) — jako *principium agendi*.

W tym kontekście metodologicznym i historycznym należy przystąpić do oceny kolejnych dwóch tomów teologii moralnej wybitnego polskiego moralisty ks. Stanisława Olejnika, *Dar-Wezwanie-Odpowiedź*. Już sam tytuł podręcznika wskazuje, iż autor w pełni podziela metodologiczne i merytoryczne propozycje soborowe. Zawartość treściowa podręczników jest rezultatem długich lat przemyśleń, przepracowań, dyskusji w gronie teologów moralistów i niezwykle twórczej działalności. Czytelnik polski, student teologii moralnej, jak również wykładowca tej dyscypliny otrzymują niezwykle